

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI**

GULISTON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

**“UZLUKSIZ TA'LIM TIZIMIDA MALAKALI
MUTAXASSISLARNI TAYYORLASHNING MUAMMO VA
YECHIMLARI: 5 E MODEL MOHIYATI, XORIJIY
TAJRIBALAR” MAVZUSIDA RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
ANJUMAN MATERIALLARI**

2026-YIL 22-23-MAY

**«GRAND KONDOR PRINT»
TOSHKENT – 2026**

UDK: 219.246:69.28:34

KBK: 122.215.148

T 097

DOI: <https://zenodo.org/records/20696033>

“Uzluksiz ta’lim tizimida malakali mutaxassislarni tayyorlashning muammo va yechimlari: 5E modeli mohiyati, xorijiy tajribalar” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari, (23-may 2026-yil). [To’plam]: – Toshkent: “GRAND KONDOR PRINT”, 2026 y., 1009 b.

Ushbu to’plamga 2026-yil 22-23-may kunlari Guliston davlat pedagogika instituti Pedagogika fakulteti “Boshlang’ich ta’lim metodikasi” hamda “Maktabgacha ta’lim” kafedralarida “Uzluksiz ta’lim tizimida malakali mutaxassislarni tayyorlashning muammo va yechimlari: 5E modeli mohiyati, xorijiy tajribalar” mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjuman qatnashchilarining ma’ruza materiallari kiritilgan. Ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plamida respublika oliy ta’lim muassasalarining professor-o’qituvchilari, ilmiy tadqiqotchilar, magistrlar, doktorantlar, talabalarning ilmiy maqolalari o’rin olgan.

Taqrizchilar:

B.Abdullayeva – pedagogika fanlari doktori, professor

S.I.Qulmamatov – pedagogika fanlari nomzodi, dotsent

Mas’ul muharrir:

N.T.Misirova – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), dotsent.

M.Dj.Toshmatova – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), dotsent.

M.Berdiyeva – “Maktabgacha ta’lim” kafedrasi mudiri, p.f.f.d.(PhD), dotsent v.b.

D.A.Utanbayeva – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), dosent v.b.

Tashkilotchilar:

D.M.Elmuratova – “Boshlang’ich ta’lim metodikasi” kafedrasi mudiri, pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), professor v.b.

A.A.Bolibekov – “Maktabgacha ta’lim” kafedrasi dotsenti, pedagogika fanlari nomzodi.

Tahrir hay’ati:

A.Nizamov, X.Umarov, M.Toshmatova, M.Eshonqulova, M.Bayzakova, G.Umarova, D.Nosirova, G.Yusufaliyeva, K.Eshonqulova, D.Kurbanova, J.Ro’zimatov, G.Niyozova, N.Sulaymanova, G.Shoymatova, B.Xolyigitova, J.Sheranova, G.Xolmatova, Sh.Jabbarova, U.Bakirova.

Mas’ullar:

N.Abduraxmonova – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), katta oq’ituvchi

M.Raimqulova – “Maktabgacha ta’lim” kafedrasi o’qituvchisi

To’plamda nashr etilgan maqola va tezislardagi ma’lumotlarning haqqoniyligiga mualliflar mas’uldirlar.

KIRISH

Jahon ta'lim tizimidagi islohotlar va zamonaviy talablarning oshishi, ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuv va texnologiyalarni joriy etishni taqozo etmoqda. Ta'lim jarayoniga tatbiq etilayotgan innovatiya usullari samarasi bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-pedagogik ijodkorligi xarakteri va uning rivojlanganligi darajasiga bevosita bog'liq.

Mamlakatimizda ta'lim tizimini isloh qilish, yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash borasida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash borasida keng ko'lamli tadbirlar amalga oshirilmoqda. Uzluksiz ta'lim tizimining barcha bosqichlarida ta'lim samaradorligini oshirish, yukak pedagogik mahoratga ega kadrlar tayyorlash orqali sifatli ta'lim berish imkoniyatlarini kengaytirish bugungi kunning ustuvor vazifalaridan biridir. Bu borada ta'lim sohasida faoliyat yurituvchi pedagoglarning amaliyotdagi ko'nikmalarini mustahkamlash va ilmiy izlanuvchanlikni rivojlantirishga qaratilgan texnologiyalarni takomillashtirish hamda innovatsion faoliyatning turli darajalarini talab darajasida egallashlari uchun xorijiy tajribalarga asoslangan ta'lim muhitini, pedagogik sharoitlar va didaktik imkoniyatlarni ta'minlash o'ziga xos ahamiyat kasb etadi.

Kadrlar salohiyati jamiyatning iqtisodiy, siyosiy va ma'naviy barqarorligini ta'minlovchi asosiy omillardan biridir. Malakali, bilimli va yuksak ma'naviyatli kadrlar jamiyatda innovatsion rivojlanishni ta'minlaydi, ijtimoiy muammolarni hal etishda muhim rol o'ynaydi hamda davlat boshqaruvi tizimining samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, kadrlar salohiyatining yetarli darajada rivojlanmaganligi ijtimoiy tengsizlik, ishsizlik, boshqaruvdagi samarasizlik kabi muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Bu esa jamiyat barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Jamiyat barqarorligini ta'minlashda kadrlar salohiyatini yuksaltirish masalasi faqat iqtisodiy yoki tashkiliy muammo bo'lib qolmay, balki chuqur ijtimoiy-falsafiy mazmun kasb etadi. Chunki bu jarayon insonning bilim, tafakkur, qadriyatlar va ma'naviy dunyosining rivojlanishi bilan chambarchas bog'liqdir. Kadrlar tayyorlash tizimida zamonaviy yondashuvlarni joriy etish, ta'lim sifati va samaradorligini oshirish, yosh avlodni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash muhim vazifalardan hisoblanadi.

Shuningdek, kadrlar salohiyatini yuksaltirish jarayonida innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish, ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish, uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirish muhim o'rin tutadi. Bu esa nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki jamiyatda ijtimoiy adolat, barqarorlik va farovonlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Guliston davlat pedagogika institutida o'tkazilayotgan "Uzluksiz ta'lim tizimida malakali mutaxassislarni tayyorlashning muammo va yechimlari: 5E modeli mohiyati, xorijiy tajribalar" mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjuman mazkur yo'nalishda olib borilayotgan ilmiy izlanishlarni muhokama qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularning yechimlarini ishlab chiqish uchun muhim ilmiy maydon hisoblanadi. Ushbu anjuman doirasida kadrlar salohiyatini oshirishning nazariy va amaliy jihatlari, inson kapitalini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari, ta'lim tizimini

takomillashtirish, zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish kabi masalalar keng qamrovda tahlil etiladi.

Mazkur anjuman materiallari uzluksiz ta'lim tizimida malakali kadrlar tayyorlashning dolzarb muammolarini chuqur o'rganish, amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Shu jihatdan, mazkur ilmiy-amaliy anjuman mamlakatimizda malakali kadrlar tayyorlash, zamonaviy yondashuvlar va xorijiy tajribalar asosida ularning kasbiy kompetentligini rivojlantirish yo'lida muhim ahamiyat kasb etadi.

Guliston davlat pedagogika instituti
rektori J.X.KARSHIBAYEV

ishlar olib borilmoqda. A.V.Shin va hammualliflar tomonidan ishlab chiqilgan metodik qo'llanmalarda tayyorlov guruhlarida STEAM markazlarini tashkil etish va integratsiyalashgan mashg'ulotlar ssenariylari bayon etilgan [7]. Shuningdek, ilmiy tadqiqotlarda ko'rsatilishicha, bolalarning intellektual salohiyatini oshirish to'g'ridan-to'g'ri ularning analitik va sabab-oqibat munosabatlarini tushunish ko'nikmalari bilan bog'liqdir [8]. STEAM elementlaridan foydalanish (masalan, Lego konstruktorlari bilan ishlash, oddiy suv va havo tajribalari) bolada konstruktiv fikrlashni shakllantiradi [7, 8]. Xorijiy davlatlarning ilg'or tajribalarini tahlil qilish va ularni milliy ta'lim tizimiga integratsiya qilish asosida quyidagi bir nechta amaliy xulosalarga kelish mumkin:

1. Maktabgacha tayyorlov guruhlarida STEAM texnologiyasini joriy etish bolalarning maktabga nafaqat akademik (savodxonlik va hisob), balki intellektual va psixologik jihatdan ham har tomonlama tayyor bo'lishini ta'minlaydi.
2. Finlyandiya va Singapur tajribasidan kelib chiqib, tayyorlov guruhlarida majburiy dars shaklidan voz kechib, loyihaviy o'yinlar va erkin tadqiqot faoliyatini ko'paytirish zarur.
3. Mashg'ulotlarda bolalarda muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, sabab-oqibat aloqalarini aniqlash hamda kreativ yechimlar topish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan STEAM loyihalarini (masalan, tabiat hodisalarini modellashtirish, sodda konstruksiyalar yaratish) ko'paytirish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'xati:

1. O'zbekiston Respublikasining Qonuni "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida". – Toshkent sh., 2019-yil 16-dekabr, O'RQ-595-son.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining Qarori. "Maktabgacha ta'lim va tarbiya davlat standartini tasdiqlash to'g'risida". – Toshkent sh., 2020-yil 22-dekabr, 802-son.
3. Bers, M. U. "Coding as a Playground: Programming and Computational Thinking in the Early Childhood Classroom". – Routledge, 2020.
4. G. Rustamova. "Maktabgacha yoshdagi bolalarda analitik fikrlashni rivojlantirishning pedagogik asoslari". Monografiya. – Toshkent, 2023-y.
5. "Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan Davlat talablari". – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi. Toshkent, 2018-y.
6. "Ilm yo'li" variativ dasturi. Maktabgacha yoshdagi (6-7 yoshli) bolalarni maktab ta'limiga tayyorlov guruhlar uchun. – Toshkent, 2020-y.
7. Sharrock, T. "STEAM Education in the Early Years: Best Practices from Singapore and Finland". – International Journal of Early Childhood Education, 2022.
8. Shin A.V. va boshqalar. "Maktabgacha ta'limda STEAM texnologiyasi". Metodik qo'llanma. – Toshkent, 2021-y.

BOLANI HIMOYA QILISH TARBIYACHINI QO'LLAB-QUVVATLASHDAN BOSHLANADI

Oripova A'lo O'ktam qizi

Guliston davlat Pedagogika instituti tayanch doktoranti

e-mail: oripovaalojon@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachilar faoliyatiga yuklanayotgan kasbiy, ruhiy va tashkiliy mas'uliyat masalasi tahlil qilinadi. So'nggi yillarda ijtimoiy tarmoqlarda tarbiyachilar bilan bog'liq salbiy holatlarning ko'payishi ko'pincha faqat pedagog shaxsiga bog'lab baholanmoqda. Biroq maqolada muammoning asosiy sabablaridan biri sifatida guruhlarda bolalar sonining ko'pligi, tarbiyachi va tarbiyalanuvchilar nisbati mutanosib emasligi, yordamchi tarbiyachilar vazifasining haddan tashqari kengligi hamda pedagoglarga yetarli tashkiliy-psixologik yordam ko'rsatilmayotgani asoslab beriladi. Shuningdek, O'zbekistonda "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi va xorijiy tajribalarni joriy etish jarayonida faqat dastur mazmuniga emas, balki ularni amalga oshirish uchun zarur sharoitlarga ham e'tibor qaratish lozimligi ta'kidlanadi. Finlandiya, AQSH, Singapur, Xitoy, Koreya, Shvetsiya va Turkiya tajribalari asosida tarbiyachi va bolalar nisbati taqqoslanib, sifatli maktabgacha ta'lim uchun pedagogning mehnat sharoiti, guruh hajmi va yordamchi kadrlar tizimi muhim omil ekani yoritiladi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, tarbiyachi, tarbiyachi yuklamasi, guruhdagi bolalar soni, tarbiyachi va bola nisbati, "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi, xorijiy tajriba, pedagogik sharoit, ta'lim sifati, yordamchi tarbiyachi, bola xavfsizligi, kasbiy zo'riqish, individual yondashuv.

Bugun ijtimoiy tarmoqlarda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarga nisbatan qo'pol munosabat, urish, jerkish yoki ruhiy bosim o'tkazish holatlari aks etgan videolar tez-tez tarqalmoqda. Bunday lavhalar jamiyatni larzaga soladi. Albatta, bolaga zo'ravonlik qilishni hech qanday sabab bilan oqlab bo'lmaydi. Bola — himoyaga muhtoj, nozik qalb egasi. Uning ko'zidagi qo'rquv, qalbidagi ranjish va tarbiyachiga bo'lgan ishonchining sinishi — butun jamiyat uchun og'riqli signal. Ammo savol shuki: **Biz har safar faqat tarbiyachini ayblash bilan muammoning ildiziga yetib boryapmizmi?**

Ijtimoiy tarmoqlarda bunday holat yuz bersa, ko'pincha bir xil hukm yangraydi: "tarbiyachining ruhiy holati yomon", "kasbiga nomunosib", "darhol ishdan bo'shatish kerak". Ha, aybdor shaxs javob berishi shart. Lekin muammo faqat bitta insonning fe'l-atvorida emas, balki ko'p hollarda uning yelkasiga ortilgan haddan tashqari katta yukda ham bo'lishi mumkin. Tasavvur qilaylik: bir guruhda 25–30 nafar bola. Ularning har biri alohida harakterga ega. Kimdir yig'laydi, kimdir ovqat yemaydi, kimdir uxlamaydi, kimdir doimiy e'tibor talab qiladi. Yana kimdir uyidan xavotir, mehrga ochlik yoki tarbiyaviy bo'shliq bilan keladi. Shu bolalarning barchasiga bir vaqtning o'zida mehr berish, xavfsizligini ta'minlash, ovqatlantirish, kiyintirish, uxlatish, o'ynatish, mashg'ulot o'tkazish, individual yondashish va ustiga-ustak xorijiy dasturlar asosida sifatli ta'lim berish talab qilinadi. Endi halol savol beraylik: **bitta tarbiyachi 30 nafar bolakayga bir vaqtning o'zida qanday qilib individual yondasha oladi?** U robot emas. U ham inson. Uning ham charchashi, asabiylashishi, ruhiy zo'riqishi tabiiy. Demak, biz faqat "tarbiyachi aybdor" deyishdan oldin, "tarbiyachiga yetarli yordam berilyaptimi?" degan savolni ham berishimiz kerak.

O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimida so'nggi yillarda katta islohotlar amalga oshirildi. Qamrov darajasi sezilarli oshdi: UNICEF ma'lumotiga ko'ra,

2017-yilda 30 foizdan kam bo'lgan maktabgacha ta'lim qamrovi 2025-yilga kelib 75 foizdan oshgan. IMRI tahliliga ko'ra esa, 3–6 yoshli bolalar qamrovi 2017-yildagi 25,4 foizdan 2024-yilda 76 foizga yetgan. Bu, albatta, juda katta yutuq. Shuningdek, “Ilk qadam” davlat o'quv dasturi, kompetensiyaviy yondashuv, bola markazli ta'lim, rivojlantiruvchi muhit, integratsiyalashgan mashg'ulotlar kabi zamonaviy yondashuvlar amaliyotga kiritildi. UNICEF va O'zbekiston hamkorligida maktabgacha ta'lim sifatini oshirish, pedagoglarni bola markazli metodlarga o'qitish va rivojlantiruvchi dasturlarni joriy etish bo'yicha ishlar olib borilmoqda. Lekin har qanday xorijiy tajriba faqat dastur nomini olish bilan natija bermaydi. Uning ortida turgan muhit, kadrlar soni, tarbiyachi va bolalar nisbati, yordamchi xodimlar tizimi, psixologik qo'llab-quvvatlash, ish haqi va mehnat sharoiti ham birga o'rganilishi kerak.

Masalan, biz Finlandiya tajribasini ko'p tilga olamiz. Finlandiyada maktabgacha ta'lim bolaning manfaatini birinchi o'ringa qo'yadi, o'yin orqali o'qitish, individual rivojlanish rejasi va ota-ona bilan hamkorlikka katta e'tibor beradi. Lekin Finlandiyada 3–5 yoshli bolalar uchun nisbat 1 nafar xodimga 7 nafar bola, maksimal guruh esa 21 bola va 3 nafar xodim shaklida belgilanadi. Xitoyda ham bog'cha guruhlarida “ikki pedagog va bir parvarishlovchi” modeli keng uchraydi. Rasmiy va mahalliy standartlarda to'liq kunlik bog'chalarda har bir guruhga 2 nafar o'qituvchi va 1 nafar parvarishlovchi birlashtirilishi ko'rsatiladi; katta guruhlar odatda 30–35 bola atrofida belgilanadi. Koreya tajribasida esa bolalar bog'chalari va childcare tizimida yoshga qarab nisbat belgilanadi. Koreya childcare markazlarida 3 yoshli bolalar uchun 1 tarbiyachiga 15 bola, 4 yosh va undan yuqori maktabgacha yoshdagi bolalar uchun 1 tarbiyachiga 20 bola me'yori keltiriladi. AQSHda esa 3yoshli guruh uchun 17ta bola qabul qilinadi va 1 nafar asosiy va bir nafar yordamchi tarbiyachi, 4-5 yosh bolalar guruhi uchun ko'pi bilan 20 nafar bobola va 1 nafar asosiy va bir nafar yordamchi tarbiyachi me'yori kiritilgan lekin AQSHda shtatlarga qarab bu sonlar biroz farq qilishi ham mumkin. Shvetsiya maktabgacha ta'limida bola–xodim nisbati bo'yicha majburiy tartib yoki rasmiy qonun yo'q. Ammo Shvetsiya Milliy ta'lim agentligi tavsiyasiga ko'ra 1–3 yosh guruhida 6–12 bola, 4–5 yosh guruhida 9–15 bola qabul qilinishi belgilab qo'yilgan.

Qardosh mamlakat bo'lgan Turkiya maktabgacha ta'limi tajribasida bola–xodim nisbati o'rtacha 18ta bolaga 1ta tarbiyachi deyilgan lekin, 2-3 yosh bolalar uchun 10:1 nisbatda 3-6 yoshli bolalar uchun ko'pi bilan 20:1 nisbatda belgilangan. Demak, rivojlangan yoki ilg'or tajribaga ega mamlakatlarda tarbiyachi zimmasiga yuklama shunchaki “chidasa bo'ladi” degan qarash bilan berilmaydi. U yerda dastur bilan birga kadrlar nisbati ham hisobga olinadi. Bu raqamlar bizga muhim haqiqatni ko'rsatadi: sifatli tarbiya faqat yaxshi dastur bilan emas, balki tarbiyachining bolaga yetib borish imkoniyati bilan ta'minlanadi. Agar bitta tarbiyachi 30 bolaga qarasa, u mashg'ulotni o'tkazishi mumkin. Lekin har bir bolaning qalbiga kirib borishi qiyin. U bolalarga she'r yodlatishi mumkin, lekin har birining hissiy holatini kuzatishga ulgurmasligi mumkin. U jadvalni to'ldirishi mumkin, lekin har bir bolaning ichki dunyosini anglashga vaqti yetmasligi mumkin.

Shu bois bugun biz tarbiyachini faqat nazorat qilish haqida emas, uni qo'llab-quvvatlash haqida ham o'ylashimiz kerak. Chunki charchagan tarbiyachidan mehr

talab qilish oson, lekin unga mehr beradigan sharoit yaratish ancha murakkab. Asabiylashgan tarbiyachini jazolash oson, lekin uning asabiylashishiga olib kelgan mehnat sharoitini o'zgartirish haqiqiy islohotdir. Ayniqsa, yordamchi tarbiyachi masalasiga jiddiy qarash zarur. Amalda yordamchi tarbiyachi faqat bolalar bilan ishlamaydi; u tozalash, ovqat tashish, idish-tovoq, gigiyena, xo'jalik ishlari, kiyim-kechak, tartib-intizom kabi ko'plab yumushlarga ham mas'ul bo'ladi. Natijada asosiy tarbiyachi ko'pincha bolalar bilan yolg'iz qoladi. Bu esa xorijiy dasturlar talab qilayotgan individual yondashuv, rivojlantiruvchi muhit va ijodiy faoliyatni to'liq amalga oshirishga to'sqinlik qiladi. Shunday ekan, asosiy masala bunday qo'yilishi kerak: bolaga sifatli ta'lim-tarbiya berishni xohlasak, tarbiyachiga sifatli ishlash imkoniyatini yaratishimiz shart. Maktabgacha ta'lim qamrovi oshayotgani quvonarli. Xorijiy dasturlar kirib kelayotgani ham ijobiy holat. Lekin qamrov ortishi bilan tarbiyachining yuklamasi ham ortsa, dastur yangilansa-yu, guruhdagi bolalar soniga mos kadrlar soni oshmasa, natija kutilganidek bo'lmaydi. Chunki har qanday innovatsiya uni amalga oshiradigan insonning kuchi, vaqti va ruhiy holati bilan bog'liq. Bugun tarbiyachiga nisbatan jamiyatda talab kuchli. Undan sabr, mehr, bilim, ijodkorlik, psixologik barqarorlik, ota-ona bilan muloqot, hujjat yuritish, xorijiy metodikalarni qo'llash va har bir bolaga individual yondashish talab qilinadi. Lekin shu talablar qarshisida unga berilayotgan yordam yetarlimi?

30

nafar bola qarshisida turgan bitta tarbiyachi ba'zan o'zini dengiz o'rtasida yolg'iz qolgan kemachidek his qiladi. U har bir bolani manzilga sog'-omon yetkazmoqchi. Lekin shamol kuchli, to'lqin baland, yordamchi eshkak esa yetarli emas. Biz esa qirg'oqdan turib: "Nega mukammal suzmading?" deb tanqid qilamiz. Aslida esa savol boshqacha bo'lishi kerak: nega biz unga yetarli eshkak, yetarli yordamchi va tinchroq suzish yo'lini bermadik? Xulosa qilib aytganda, bolaga nisbatan zo'ravonlik hech qachon oqlanmaydi. Biroq bu holatlarni kamaytirish faqat jazolash bilan emas, balki tizimli yechimlar bilan amalga oshadi. Guruhdagi bolalar sonini qayta ko'rib chiqish, har bir guruhga yetarli asosiy va yordamchi tarbiyachi biriktirish, yordamchi tarbiyachining vazifalarini bolalar bilan ishlashga yo'naltirish, tarbiyachilarning ruhiy salomatligini qo'llab-quvvatlash, mehnatiga munosib ish haqi belgilash va xorijiy tajribani faqat dastur sifatida emas, balki butun sharoiti bilan joriy etish zarur.

Chunki tarbiyachi kuchli bo'lsa — bola xavfsiz bo'ladi.

Tarbiyachi

qo'llab-quvvatlansa — bola mehr ko'radi.

Tarbiyachi

yolg'iz

qoldirilmasa — ta'lim sifati oshadi.

Eng muhimi, biz bolani

himoya qilmoqchi bo'lsak, avvalo bolaga har kuni eng yaqin turgan inson — tarbiyachining mehnatini ham himoya qilishimiz kerak. Zero, charchagan tarbiyachi bilan baxtli bolalik qurib bo'lmaydi!

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. UNICEF O'zbekiston. Erta bolalik davridagi ta'lim.
2. "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi. Takomillashtirilgan nashr. Toshkent, 2022 yil.
3. OECD. TALIS Starting Strong 2024 natijalari: Erta bolalik davridagi ta'lim va parvarish tizimlari profillari. Finlyandiya, Turkiya, Shvetsiya profili.

4. Erta bolalikni rivojlantirish agentligi - ECDA. Erta bolalik rivojlanish markazini tashkil etish bo'yicha qo'lanma.Singapur.https://www.ecda.gov.sg/docs/default-source/default-document-library/operator/rl/early-childhood-development-centres-code-of-practice-%28fourth-edition%29.pdf?sfvrsn=b3ef8797_1

5. Xitoy Xalq Respublikasi ta'lim vazirligi. /Bolalar bog'chasi xodimlarini taqsimlash standartlari.

6. Koreya bolalarni parvarish qilish bo'yicha ma'lumot markazi. / Bolalarni parvarish qilish sinfini tashkil etish standartlari.

7. Boshlang'ich ta'lim idorasi. Boshlang'ich ta'lim dasturining ishlash standartlari. 45 CFR § 1302.21 — Markazga asoslangan variant. AQSh Sog'liqni saqlash va aholini ijtimoiy himoya qilish vazirligi, Bolalar va oilalar boshqarmasi. <https://headstart.gov/policy/45-cfr-chap-xiii/1302-21-center-based-option>

8. www.hikmatlar.uz

MAKTABGA TAYYORLOV GURUHLARIDA NUTQ RIVOJI

Namangan davlat pedagogika instituti

Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi

(Boshlang'ich ta'lim)1-kurs magistranti

Tursunboyeva Zeboxon Zokirjon qizi

zeboxontursunboyeva81@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur tezisda maktabga tayyorlov guruhlarida bolalar nutqini rivojlantirishning pedagogik va psixologik ahamiyati yoritilgan. Unda maktabgacha yosh davrida nutqning shakllanish bosqichlari, bolalarning lug'at boyligini oshirish, tovush talaffuzini to'g'rilash hamda bog'lanishli nutqni rivojlantirish masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, nutq rivojiga ta'sir etuvchi asosiy omillar: oila muhiti, tarbiyachi nutqi, tengdoshlar bilan muloqot va ta'limiy faoliyatning o'rni ochib beriladi.

Kalit so'zlar: nutq rivoji, maktabgacha ta'lim, maktabga tayyorlov guruhi, kommunikativ kompetensiya, didaktik o'yin, lug'at boyligi, bog'lanishli nutq, og'zaki nutq.

KIRISH

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimida bolalarni har tomonlama rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ayniqsa, maktabga tayyorlov guruhlarida nutqni rivojlantirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Chunki nutq bolaning fikrlashi, muloqoti va bilimlarni o'zlashtirishida asosiy vosita hisoblanadi. Psixolog L.S. Vigotskiy¹ nutqni bolaning tafakkuri va aqliy rivojlanishining muhim omili sifatida baholagan. Maktabga tayyorlov yoshida bolalarda tovushlarni to'g'ri talaffuz qilish, lug'at boyligini oshirish, grammatik jihatdan to'g'ri gap tuzish hamda bog'lanishli nutqni shakllantirish muhim ahamiyatga ega. Nutqi rivojlangan bola o'z

¹ Vygotsky, L. S. (1978). Mind in society: The development of higher psychological processes. Harvard University Press.// https://books.google.com/books?id=RxjiUefze_oC

45	<i>Mohidil Fozilboboyeva Abdullajon qizi</i> XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA MAKTABGACHA TAYYORLOV GURUHLARIDA STEAM TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH	643
46	<i>Oripova A'lo O'ktam qizi</i> . BOLANI HIMOYA QILISH TARBIYACHINI QO'LLAB-QUVVATLASHDAN BOSHLANADI	645
47	<i>Tursunboyeva Zeboxon Zokirjon qizi.</i> MAKTABGA TAYYORLOV GURUHLARIDA NUTQ RIVOJI	648
4-SHO'BA. ZAMONAVIY TALABLAR ASOSIDA MAKTAB O'QUVCHILARINI KASB-HUNARGA YO'NALTIRISH ISHLARINI TASHKIL ETISH.		
1	<i>Ayaqulov Nurbek Abdugappar o'g'li.</i> ZAMONAVIY TALABLAR ASOSIDA MAKTAB O'QUVCHILARINI KASB HUNARGA YO'NALTIRISH ISHLARINI TASHKIL ETISH.	651
2	<i>Mamatova Xilola Muxiddinovna.</i> OLIY TA'LIM RAHBARLARINING KOMMUNIKATIV KREATIVLIGINI BOSHQARISH ASOSLARI	656
3	<i>Mamatova Xilola Muxiddinovna.</i> KOMMUNIKATIV KREATIVLIKNI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI	660
4	<i>Samatova Dilrabo Yusufvna.</i> ZAMONAVIY TALABLAR ASOSIDA MAKTAB O'QUVCHILARINI KASB-HUNARGA YO'NALTIRISHNING MOHIYATI.	668
5	<i>N.A.Abdukadirova</i> INGLIZ VA O'ZBEK ONLAYN YANGILIKLAR DISKURSIDA DISKURSIV BELGILARNING FUNKSIONAL-SEMANTIK VA PRAGMATIK XUSUSIYATLARI	672
6	<i>Qulmamatov Sindorqul Ibragimovich, Abduvahobova Sevinch Anvarjon qizi.</i> MATEMATIKA DARSLARIDA QO'LLANILADIGAN MANTIQUIY O'YINLAR ORQALI O'QUVCHILARNING BILIM MALAKA VA KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH.	676
7	<i>Назарова Озода Ташназаровна.</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА В ПОДГОТОВКЕ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДОШКОЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ	679
8	<i>Shodiyev Furqat Davronovich, Fazliddinova Gulasal Farhod Qizi.</i> TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA O'QUVCHILARNI KASBGA YO'NALTIRIB O'QITISHNING AHAMIYATI.	682
9	<i>Saydazimova Durdona Xabibullayevna, Yaxyaxonova Muazzamxon Abrorxon qizi.</i> DEVONI LUG'ATIT TURK ASARINING PEDAGOGIK AHAMIYATI.	685
10	<i>Umarov Xusniddin Egambayevich, Rahmatova Madina Sherzodovna.</i> ZAMONAVIY TALABLAR ASOSIDA MAKTAB O'QUVCHILARINI KASB-HUNARGA YO'NALTIRISH ISHLARINI TASHKIL ETISH	688
11	<i>Umaraliyeva Baxtilaxon Raxmonali-qizi, Umaraliyeva Zumradxon Baxodirjon qizi.</i> BOSHLANG'ICH SINIF TABIIY FAN DARSLARIDA EKSKURSIYALARNI TASHKIL ETISH	692
12	<i>Tashmetova Gulnoza Sadriddinovna.</i> TA'LIM OLUVCHILARNING MUSTAQIL FIKRLASH VA TADQIQOTCHILIK KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI KADRLAR RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH MEKANIZMLARI.	697
13	<i>Alimov Alisher Yarashevich.</i> BOSHLANG'ICH SINIF MATEMATIKA DARSLARINI KASBGA YO'NALTIRIB TASHKIL ETISHNING AHAMIYATI.	703

**“UZLUKSIZ TA’LIM TIZIMIDA MALAKALI
MUTAXASSISLARNI TAYYORLASHNING MUAMMO VA
YECHIMLARI: 5 E MODEL MOHIYATI, XORIJIY
TAJRIBALAR” MAVZUSIDA RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
ANJUMAN MATERIALLARI**

2026-YIL 22-23-MAY

Bosishga ruxsat etildi. 04.06.2026 y.
Qog`oz bichimi 60x84 1/16.
Times New Roman garniturasida terildi.
Ofset uslubida oq qog`ozda chop etildi.
Nashriyot hisob tabog`i 54. 5, Adadi 100. Buyurtma № 71
Bahosi kelishuv asosida

“BROK CLASS SERVIS” MChJ bosmaxonasida chop etildi.
Manzil: Toshkent shahar Zargarlik ko'chasi, Segizbayeva 10a.